

ફાઇઝાને જુમુઅ

● સરકાર ને કુલ કિતને જુમુઅ અદા ફરમાયે? 3	● મહૂરમ વાલિન કોણ હર જુમુઅ આમાં પેશ કરેલો હો? 12
● જુમુઅ કે ઈમામા કી ફળીલત 4	● જુમુઅ કા રોજા કબુ મકરૂહ હૈ 14
● દસ દિન તક બલાઓ સે હિકાયત 5	● ખુલ્બે કે 7 મ-દની કુલ 24
● રિઝુક મેં તંગી કા એક સબબ 5	● જુમુઅ કી ઈમામત કા અહમમસબલા 25

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
اَمَّا بَعْدُ فَاعُذُ بِمَالِهِ مِنْهُ، الشَّنْطٰرُ، الْحَمْدُ لِلّٰهِ الرَّحْمٰنِ، الرَّحِيْمِ

કિલાબ પઠનો કી હુઆ

અજ : શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી, હજરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અતાર કાદિરી ૨-જવી ૨૦૧૮ માટે
દીની કિતાબ યા ઈસ્લામી સબક પઠને સે પહેલે જૈલ મેં દી હુઈ હુઆ પઠ
લીજિયે જો કુદુર પદેંગે યાદ રહેગા. હુઆ યેહ હૈ :

اللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَلُذْنَرْ
عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْأَكْرَامِ

તરજમા : એ અલ્લાહ ! હમ પર ઈલમ વ લિકમત કે દરવાજે ખોલ દે ઓર હમ પર અપની
રહમત નાજીલ ફરમા ! એ અ-જમત ઓર બુજુર્ગી વાલે ! (المُسْتَنْفِرُ ج ١، دار الفکر بیروت)

નોટ : અવ્યાખ આધિકર એક એક બાર દુરુદ શરીફ પઠ લીજિયે.

તાલિબે ગમે મદીના

વ બ્રિટિશ

વ માન્જિરત

28-જાન્યુઆરી 1426 હિ.

“ફેઝાનો જુમુઆ”

યેહ રિસાલા (ફેઝાનો જુમુઆ)

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી હજરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અતાર કાદિરી ૨-જવી જિયાઈ નાલીને ઉર્દૂ જબાન મેં તહરીર ફરમાયા હૈ.

મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઈસ રિસાલે કો ગુજરાતી રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દે કર પેશ કિયા હૈ ઔર મક-ત-બતુલ મદીના સે શાઅને કરવાયા હૈ. ઈસ મેં અગર કિસી જગહ કમી બેશી પાંચે તો મજલિસે તરાજિમ કો (બ જરીઅએ મકતૂબ યા ઈ-મેઈલ) મુતલઅ ફરમા કર સવાબ કર્માઈયે.

રાખિતા : મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી) મક-ત-બતુલ મદીના

સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસજીદ કે સામને, તીન દરવાજા,

અહમદબાદ-૧, ગુજરાત, ઈન્ડિયા

PH. : 9374031409

E-mail : translationmaktabhind@dawateislami.net

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ بِسْمِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ફેલાનો જુમુઆ

શૈતાન સુસ્તી દિલાએગા મગર આપ યેહ રિસાલા
(26 સર્ફાત) પૂરા પઢ કર ઈમાન તાજા કીજિયે.

જુમુઆ કો દુર્દ શરીફ પઠનો કી કાર્યિલત

નબિયોં કે સુલ્તાન, રહમતે આ-લમિયાન, સરદારે દો જહાન,
મહબૂબે રહમાન કા ફરમાને બ-ર-કત નિશાન હૈ :
જિસ ને મુજ પર રોજ જુમુઆ દો સો²⁰⁰ બાર દુર્દે પાક પઢા ઉસ કે દો
સો²⁰⁰ સાલ કે ગુનાં મુઆફ હોંગો. (جَمِيعُ الْجَوَابِعُ لِلْسُّيُّوطِيِّ ج ٧ ص ١٩٩ حديث ٢٢٣٥٣)

صَلَوٰةٌ عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَوٰةٌ عَلَى مُحَمَّدٍ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! હમ કિંતને ખુશ નસીબ હોંને
અલ્લાહ તબા-ર-ક વ તાચાલા નો અપનો ખારે હબીબ
કે સદકે હમેં જુમુઅતુલ મુખારક કી ને'મત સે
સરફરાજ ફરમાયા. અફસોસ ! હમ ના કદરે જુમુઆ શરીફ કો ભી
આમ દિનોં કી તરફ ગફલત મેં ગુઝાર દેતે હોં હાલાંકે જુમુઆ યૌમે
ઈદ હૈ, જુમુઆ સબ દિનોં કા સરદાર હૈ, જુમુઆ કે રોજ જહન્નમ કી
આગ નહીં સુલગાઈ જાતી, જુમુઆ કી રાત દોઝ કે દરવાજે નહીં
ખુલતે, જુમુઆ કો બરોજે કિયામત દુલ્હન કી તરફ ઉઠાયા જાએગા,
જુમુઆ કે રોજ મરને વાલા ખુશ નસીબ મુસલ્માન શહીદ કા રૂબા
પાતા ઔર અજાબે કબ્રિ સે મહિંગ હો જતા હૈ. મુફસિસરે શહીર
હકીમુલ ઉમ્મત હજરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન કુલિયા
જુમુઆ કો મુતાબિક, જુમુઆ કો હજ હો તો ઉસ કા સવાબ સતતર⁷⁰

કરમાને ગુણકા [જિસ ને મુખ પર એક બાર હુકુમ પાક પઢા આવાનું ઉસે ઉંગ વિશે હશે] માટે જેતા હૈ. (૩૮)

હજ કે બારાબર હૈ, જુમુઆ કી એક નેકી કા સવાબ સતત ગુના હૈ. (ચુંકે જુમુઆ કા શરૂ બહુત જિયાદા હૈ લિલાજા) જુમુઆ કે રોજ ગુનાહ કા અજાબ ભી સતત ગુના હૈ. (મુલાખ્સ અંગ ભિરાતાત, જિ. 2, સ. 323, 325, 336)

જુમુઅતુલ મુખારક કે ફર્જાઈલ કે તો કયા કહને ! અલ્લાહ ને જુમુઆ કે મુ-તાલિક એક પૂરી સૂરત “સ્તુ-રતુલ જુમુઅહ” નાજિલ ફરમાઈ હૈ જો કે કુરાને કરીમ કે 28વેં પારે મેં જગમગા રહી હૈ. અલ્લાહ તબા-ર-કવ તાલા સ્તુ-રતુલ જુમુઅહ કી આયત નભર 9 મેં ઈશ્વરીં ફરમાતા હૈ :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِي
لِلصَّلوةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَلَا سُوْعَةٌ
إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذِرْرٍ وَالْبَيْعَ طَلِكُمْ
خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ⑨

તર-૪-માણે કન્ઝુલ ઈમાન : એ ઈમાન વાલો ! જબ નમાઝ કી અજાન હો જુમુઆ કે દિન તો અલ્લાહ કે લિક કી તરફ દૌડો ઓર ખરીદ વ ફરોખ્ત છોડ દો, યેહ તુમ્હારે લિયે બેહતર હૈ અગાર તુમ જાનો.

આકા ચલી લે પહોંચી ને પહોંચા જુમુઆ કથ અદા ફરમાયા

સદરૂલ અફાજિલ હજરતે અહ્વામા મૌલાના સથિદ મુહમ્મદ
નઈમુદ્દીન મુરાદાબાદી ફરમાતે હેં : હુજૂર ઉલ્લાસ
જબ હિજરત કર કે મદ્દીનએ તથિબા તશરીફ લાએ તો 12 રખી ઉલા
અવ્યલ (સિ. 622 ઈ.) રોજે દો² શમ્બા (યા'ની પીર શરીફ) કો
ચાશત કે વક્ત મકામે કુબા મેં ઈકામત ફરમાઈ. દો² શમ્બા (યા'ની
પીર શરીફ) સેહ શમ્બા (યા'ની મંગલ) ચહાર શમ્બા (યા'ની બુધ) પંજ
શમ્બા (યા'ની જુમા'રત) યાહાં ડિયામ ફરમાયા ઔર મસ્જિદ કી બુન્ધાદ
રખી. રોજે જુમુઆ મદ્દીનએ તથિબા કા અજૂમ ફરમાયા. બની સાલિમ

કર્માની મુખ્યકારી : શાશ્વત મુખી પર દુર્ઘટ પાક પઢના ભૂલ ગયા વાધે જન્માત કા
રાસ્તા ભૂલ ગયા (ત્રણ).

ઈથે ઓફ કે બત્ને વાદી મેં જુમુઆ કા વક્ત આયા (ઉસ જગત કો લોગોંને માસ્કિદ બનાયા. સાથ્યદે આલમ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને વહાં જુમુઆ અદા ફરમાયા ઓર ખુત્બા ફરમાયા. (ખાઈનુલ ઈરફાન, સ. 884)

આજ ભી ઉસ જગત પર શાનદાર “માર્ખિદે જુમુઆ” કાઈમ હૈ ઓર જાઈરીન હુસૂલે બ-ર-કત કે લિયે ઉસ કી લિયારત કરતે ઓર વહાં નવાફિલ અદા કરતે હોય.

જુમુઆ કે મા'ના

રારકાર ગે કુલ કિટને જુમાઓ આદા ફરમાઓ ?

(میراث الشیخ عبد الحق الدهلوی ج ۲، ص ۳۴۶، ۱۴۱۵ھ تحقیق الحدیث ۱۹۰)

ફરમાનો મુશ્ટકા : حَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْوَسْلَمُ : જિસ ક પાસ મરા જીક હુવા ઓર ઉસ નુઝ પર હુરુદ પાક ન પથા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (નુઝ)

તીન જુમુએ સુસ્તી સે છોડે ઉસ કે દિલ પર મોહર

અલ્લાહ કે મહબૂબ, દાનાએ ગુયુબ, મુનજૂજહુન અનિલ
ઉયુબ કા ફરમાને ઈશ્રત નિશાન હૈ : “જો શાખ્સ
તીન^૩ જુમુઆ (કી નમાજ) સુસ્તી કે સબબ છોડે અલ્લાહ ઉસ કે
દિલ પર મોહર કર દેણા..” (سُنَّ تِرِبِيَّةٍ ج ૨ ص ૩૮)

જુમુઆ ફર્જ ઐન હૈ ઓર ઈસ કી ફર્જિયત ઝોહર સે જીયાદા
મુઅક્કદ (યા'ની તાકીદી) હૈ ઓર ઈસ કા મુન્કિર (યા'ની ઈન્કાર
કરને વાલા) કાફિર હૈ. (دِرْمُخْتَارَج ص ٣)

જુમુઆ કે ઈમામા કી ફરીલત

સરકારે મદીના, સુલ્તાને બા કરીના, કરારે કલ્ખો સીના,
ફેઝ ૧૦ ગાન્જના કા ઈશાદિ રહમત બુન્યાદ હૈ : “બેશક
અલ્લાહ તાલા ઓર ઉસ કે ફિરિશે જુમુઆ કે દિન ઈમામા બાંધને
વાલોં પર હુરુદ ભેજતે હૈ..” (مَجْمُعُ الرُّوَايَّاتِ ج ૨ ص ૩૯૪)

શિફા દાખિલ હોતી હૈ

હજરતે હુમેદ બિન અબ્દુર્હમાન રضી લીધું અપને વાલિદ
સે રિવાયત કરતે હૈનું કે ફરમાયા : “જો શાખ્સ જુમુઆ કે દિન અપને
નાખુન કાટતા હૈ અલ્લાહ તાલા ઉસ સે બીમારી નિકાલ કર
શિફા દાખિલ કર દેતા હૈ..” (مَصْنُفُ أَبِي شَيْبَةَ ج ૨ ص ૬૦)

દસ દિન તક બલાઓ સે હિકાયત

સદરુશશરીઅહ, બદરુતરીકહ મૌલાના અમજદ અલી આ'જમી
ફરમાતે હૈનું, હદીસે પાક મેં હૈ : જો જુમુઆ કે રોજ નાખુન
તરશવાએ અલ્લાહ તાલા ઉસ કો દૂસરે જુમુએ તક બલાઓંસે મહફૂજ

જીમાને મુખ્યતા : ﷺ : જિસ ને મુઝ પર દસ મરતબા સુખ ઔર દસ મરતબા શામ દુરેદે પાક પઢા ઉસે કિયામત કે દિન મેરી શક્યાત્ત મિલેગી. (અન્વાર)

રખેગા ઔર તીન³ દિન જાઈદ યા'ની દસ¹⁰ દિન તક. એક રિવાયત મેં યેહ ભી હેતુ કે જો જુમુઆ કે દિન નાખુન તરશવાએ તો રહમત આયેણી ગુનાહ જાયેંગે. (બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 16, સ. 226, ૬૬૯-૬૬૮ ચ ૧૦ મુખ્યતાર و رَدُّ الْمُخْتَارِ ج ૧)

રિઝૂક મેં તંગી કા એક સબબ

સદરુશશરીઅહ, બદરુતરીકહ હજરતે મૌલાના મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'જમી ﷺ કરમાતે હેં : જુમુઆ કે દિન નાખુન તરશવાના મુસ્તહબ હૈ, હાં અગર જિયાદા બઢ ગએ હોં તો જુમુઆ કા ઈન્નિજાર ન કરે કે નાખુન બડા હોના અસ્થા નહીં ક્યૂંકે નાખુનો કા બડા હોના તંગિયે રિઝૂક કા સબબ હૈ.

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 16, સ. 225)

ફિરિશ્ટે ખુશ નરીઓ કે નામ લિખતે હોય

મુસ્તફા જાને રહમત, શમ્ભે બજમે હિદાયત, નોશએ બજમે જન્માત, મભાએ જૂદો સખાવત, સરાપા ફિઝલો રહમત કા ઈશાદિ રહમત બુન્યાદ હૈ : “જબ જુમુઆ કા દિન આતા હૈ તો મસ્ઝિદ કે દરવાજે પર ફિરિશ્ટે આને વાલે કો લિખતે હેં, જો પહુલે આએ ઉસ કો પહુલે લિખતે હેં, જલ્દી આને વાલા ઉસ શાખ્સ કી તરહ હૈ જો અલ્લાહ તખાલા કી રાહ મેં એક ઊંટ સ-દકા કરતા હૈ, ઔર ઉસ કે બા'દ આને વાલા ઉસ શાખ્સ કી તરહ હૈ જો એક ગાય સ-દકા કરતા હૈ, ઉસ કે બા'દ વાલા ઉસ શાખ્સ કી મિસ્લ હૈ જો મેંઢા સ-દકા કરે, ફિર ઉસ કી મિસ્લ હૈ જો મુર્ગી સ-દકા

ફરમાને મુખ્યત્વા. ﷺ : જિસ ક પાસ મેરા જેક હુવા ઓર ઉસ ને મુજ પર દુરુદ શરીર ન પઢા ઉસ ને જરૂર કી. (મારાત્રાન)

કરે, કિર ઉસ કી મિસલ હૈ જો અન્ડા સ-દકા કરે ઓર જબ ઈમામ (ખુલ્બે કે લિયે) બૈઠ જાતા હૈ તો વોહ આ'માલ નામોં કો લપેટ લેતે હૈનું ઓર આ કર ખુલ્બા સુનતે હૈનું.” (ص ١٩ حદિથ ٣١٩)

મુફસિસરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હજરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન ફરમાતે હૈનું : બા'જ ઉ-લમા ને ફરમાયા કે મલાએકા જુમુશા કી તુલૂએ ફજ સે ખડે હોતે હૈનું, બા'જ કે નજીદીક આફતાબ ચમકને સે, મગર હક યેહ હૈ કે સૂરજ ફલને (યા'ની ઈજિદાએ વકતે જોહર) સે શુરુઅ હોતે હૈનું ક્યંકે ઉસી વકત સે વકતે જુમુશા શુરુઅ હોતા હૈ, મા'લૂમ હુવા કે વોહ ફિરિશે સબ આને વાલોં કે નામ જાનતે હૈનું, ખાલ રહે કે અગર અવ્યલન સો¹⁰⁰ આદમી એક સાથ મસ્લિંદ મેં આંદો તો વોહ સબ અવ્યલ હૈનું. (મિરાત, જિ. 2, સ. 335)

પહલી શદી મેં જુમુશા કા જગતા

હુજજતુલ ઈસ્લામ હજરતે સાથ્યિદુના ઈમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગાલી ફરમાતે હૈનું : પહલી શદી મેં સ-હરી કે વકત ઓર ફજ કે બા'દ રાસ્તે લોગોં સે ભરે હુએ દેખે જાતે થે, વોહ ચરાગ લિયે હુએ (નમાજે જુમુશા કે લિયે) જામેઅ મસ્લિંદ કી તરફ જાતે ગોયા ઈદ કા દિન હો, હતા કે યેહ (યા'ની નમાજે જુમુશા કે લિયે જલ્દી જાને કા) સિલ્સિલા ખતમ હો ગયા. પસ કહા ગયા કે ઈસ્લામ મેં જો પહલી બિદઅત જાહિર હુઈ વોહ જામેઅ મસ્લિંદ કી તરફ જલ્દી જાના છોડના હૈ. અફસોસ ! મુસલ્માનોં કો કિસી તરહ યહૂદ્યોં સે હયા નહીં આતી કે વોહ લોગ અપની ઈબાદત ગાહોં કી તરફ હક્કતે ઓર ઈતવાર કે દિન સુખ્ષ સવેરે જાતે હૈનું નીઝ

કરમાન મુખ્યતાકા : حَلَى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَنَّ مُعَذَّبَ الَّذِي يَعْمَلُ مَا يَعْمَلُ فِي دِيْنِهِ بِمَا يَعْمَلُ فِي دِيْنِهِ وَمَا يَعْمَلُ بِمَا لَمْ يَعْمَلْ فِي دِيْنِهِ بِمَا لَمْ يَعْمَلُ فِي دِيْنِهِ . (تَوْبَةِ مَالِ)

તલબ ગારાને હુન્યા ખરીદ વ ફરોખ્ત ઔર હુસૂલે નફ્ફાને હુન્યવી કે લિયે સવેરે સવેરે બાજારોં કી તરફ ચલ પડતે હોય તો આખિરત તલબ કરને વાલે ઈન સે મુકાબલા કયૂં નહીં કરતે ! (احياء العلوم ج ١ ص ٢٤٦) ૪૭ાં જુમુચા પઢા જાતા હે ઉસ કો “જામેઅ મરિજિદ” બોલતે હોય.

ગરીબો કા હજ

હજરતે સાયિદુના અખ્દુલ્લાહ બિન અખ્બાસ સે رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا بિનُ الْأَخْبَارِ રિવાયત હોય કે સરકારે નામદાર, બિ ઈઝને પરવર્દ ગાર દો² આલમ કે માલિકો મુખ્તાર, શહિન્શાહે અબરાર, ચાહેન્શાહે ને ઈશાર્દ ફરમાયા : صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : يَا أَيُّهُ الْمُسَاءِ كُلُّ جُمُعَةٍ حُجُّ الْمَسَاجِدِ : એ હજ હોય. ઔર દૂસરી રિવાયત મેં હોય કે ગુલામ ફર્ગ્રાન યા'ની જુમુચા કી નમાજ મસાકીન કા હજ હોય. ગરીબોં કા હજ હોય.

(جَمِيعُ الْجَوَامِعِ لِلْسُّيُّوطِيِّ ج ٤ ص ٨٤ حديث ١١١٠٨، ١١١٠٩)

જુમુચા કે લિયે જલ્દી નિકલના હજ હોય

અલ્લાહ કે ઘારે રસૂલ, રસૂલે મકબૂલ, સાયિદહ આમિના ચાહેન્શાહે ગુલશન કે મહકતે કૂલ ને ઈશાર્દ ફરમાયા : صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : بَلَّا شَعْبَانَ تُمْحَىَ رَبِيعُهُ وَبَلَّا حُجُّ الْمَسَاجِدِ تُمْحَىَ رَبِيعُهُ : “બિલા શુભા તુમ્હારે લિયે હર જુમુચા કે દિન મેં એક હજ ઔર એક ઉમ્રા મૌજૂદ હોય, લિલાજા જુમુચા કી નમાજ કે લિયે જલ્દી નિકલના હજ હોય ઔર જુમુચા કી નમાજ કે બા'દ અસર કી નમાજ કે લિયે ઈન્તિજાર કરના ઉમ્રા હોય.”

(السَّنَّنُ الْكَبِيرُ لِلْبَيْهَقِيِّ ج ٣ ص ٣٤٢ حديث ٥٩٥٠)

હજ વ ઉમ્રા કા સવાબ

હુજજતુલ ઈસ્લામ હજરતે સાયિદુના ઈમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગાલી રَحْمَةُ اللَّهِ لِوَالِيِّ : (નમાજે

ફરમાનો મુશ્વતા : مُعَذَّبٌ بِرَبِّهِ فَلَمَّا وَلَّمْ يَرَهُ وَلَمْ يَلِهِ
તહારત હૈ. (بુબા)

જુમુઆ કે બા'દ) અસ્ર કી નમાઝ પઠને તક માસ્જિદ હી મેં રહે ઓર
અગાર નમાઝે મગરિબ તક ઠહરે તો અફ્જલ હૈ. કહા જાતા હૈ કે
જિસ ને જામેઅ માસ્જિદ મેં (જુમુઆ અદા કરને કે બા'દ વહીને રૂક કર)
નમાઝે અસ્ર પઢી ઉસ કે લિયે હજ કા સવાબ હૈ ઓર જિસ ને (વહીને
રૂક કર) મગરિબ કી નમાઝ પઢી ઉસ કે લિયે હજ ઔર ઉમ્રે કા
સવાબ હૈ.

(احياء العلوم ج ١ ص ٢٤٩)

સબ દિનો કા સરદાર

નબિયે મુઅગ્રૂમ, રસૂલે મોહતરમ, સુલ્તાને ઝી હશમ,
તાજદારે હરમ, સરાપા જૂદો કરમ કા ફરમાને બા
કરીના હૈ : જુમુઆ કા દિન તમામ દિનોં કા સરદાર હૈ ઓર અલ્લાહ
ઉર્રોજીને નજદીક સબ સે બડા હૈ ઓર વોહ અલ્લાહને નજદીક
ઈદુલ અઝા ઓર ઈદુલ ફિત્ર સે બડા હૈ. ઈસ મેં પાંચ ખસ્તતેં હૈન :
① અલ્લાહ તાલા ને ઈસી મેં આદમ કો પૈદા કિયા
ઓર ② ઈસી મેં જમીન પર ઉન્હેં ઉતારા ઓર ③ ઈસી મેં ઉન્હેં
વફાત દી ઓર ④ ઈસ મેં એક સાાત ઐસી હૈ કે બન્દા ઉસ વક્ત
જિસ ચીજ કા સુવાલ કરેગા વોહ ઉસે દેગા જબ તક હરામ કા સુવાલ
ન કરે ઓર ⑤ ઈસી દિન મેં કિયામત કાઈમ હોગી. કોઈ મુકર્બ
ફિરિશ્તા વ આસ્માન વ જમીન ઓર હવા વ પહાડ ઓર દરિયા
ઐસા નહીં કે જુમુઆ કે દિન સે ડરતા ન હો.

(سُنَّتِ إِبْرَاهِيمَ ماجِهِ ج ٢ ص ٨٤ حديث)

જાનવરો કા ખોકે કિયામત

એક ઓર રિવાયત મેં સરકારે મદીના ને
યેહ ભી ફરમાયા હૈ કે કોઈ જાનવર ઐસા નહીં કે જુમુઆ કે દિન સુખ
કે વક્ત આફતાબ નિકલને તક કિયામત કે ડર સે ચીખતા ન હો, સિવાએ

કર્માંની મુખ્યકારી : મુખ્ય જાણ ભા હા મુખ્ય પર દુર્દાન પદા ક તુલારા દુર્દાન મુખ્ય તક
પહોંચતા હૈ (ત્રાણી).

આદમી ઓર જિન કે.

(مُؤْطَأ امام مالک ج ۱ ص ۱۱۵ حدیث ۲۴۶)

ਫ਼ਾਂ ਕਲੁਲ ਹੋਤੀ ਹੈ

અર્થ વ મગારિબ કે દરમિયાન દુંડો

(سنن ترمذی ج ۲ ص ۳۰ حدیث ۴۸۹)

સાહિબે બહારે શરીઅત કા દ્વારા

હજરતે સદરુશશરીઅહ મૌલાના મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી ફરમાતે હૈને : કબૂલિયતે હુઆ કી સાંતોં કે બારે મેં દો² કોલ કવી હૈને : **(1)** ઈમામ કે ખુત્બે કે લિયે બેઠને સે ખત્મે નમાઝ તક **(2)** જુમુઆ કી પિછલી (યા'ની આખિરી) સાંત.

(બહારે શરીઅત, જી. 1, સ. 754)

ਕਿਉਂ ਲਿਖਿਆਤ ਕੀ ਧਨੀ ਕੌਨ ਸੀ ?

મુફ્ફિસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હજરતે મુફ્તી અહમદ યાર
 ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ ફરમાતે હેં : રાત મેં રોજાના કબૂલિય્યતે હુઅા કી
 સાચત (યા'ની ઘડી) આતી હૈ મગર દિનોં મેં સિર્જ જુમુઆ કે દિન.
 મગર યકીની તૌર પર યેહ નહીં મા'લૂમ કે વોહ સાચત કબ હૈ,
 ગાલિબ યેહ કે દો² ખુલ્બોં કે દરમિયાન યા મગારિબ સે કુદુ પહલે.

એક ઔર હદ્દીસે પાક કે તદ્દૃત મુફતી સાહિબ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى ફરમાતે હૈને : ઈસ સાઅત કે મુ-તાલિક ઉ-લમા કે ચાલીસ⁴⁰ કોલ હૈને, જિન મેં દો² કોલ જિયાદા કવી હૈને, એક દો² ખુલ્બોં કે દરમિયાન કા, દૂસરા આફતાબ દુબતે વક્ત કા. (મિરઆત, જિ. 2, સ. 319, 320)

ହିତାଯତ

નર જુમુઆ કો એક કરોડ 44 લાખ જહનનમ રો આગાંડ

(مسند أبي يعلى ج ٣ ص ٢٩١، ٣٤٢١ حديث ٢٣٥، ٢٩١)

ਅਗਾਲੇ ਕਥ ਸੇ ਮਹਨਕੂਮ

તાજદારે મદીનાએ મુનવ્વરહ, સુલ્તાને મક્કાએ મુકર્મા
 (ને ને ઈશ્વાદ ફરમાયા : જો રોજે જુમુઆ યા શબે જુમુઆ
 (યા'ની જુમા'રાત ઔર જુમુઆ કી દરમિયાની શબ) મરેંગા અઝાબે
 કષ્ટ સે બચા લિયા જાએગા ઔર કિયામત કે દિન ઈસ તરહ આએગા
 કે ઉસ પર શહીદોં કી મોહર હોએ.) (حلીءُ الْأَوْلِياءِ ج ١٨١ ص ٣٦٢٩ حديث)

જુમુઆ તા જુમુઆ વુનાહોં કી મુખાફી

(صَحِيفَةُ بُخَارِيِّ جَ ١ صَ ٣٠ حَدِيثٌ ٨٨٣)

200 साल की ईरान का सवाबंध

હજરતે સાચ્છિદુના સિદ્દીકે અકબર વ હજરતે સાચ્છિદુના ઈમરાન બિન હુસૈન રાષ્ટ્રીય રાષ્ટ્રીય તાજદારે મદ્દીનાએ મુનવ્વરહ, સુલ્તાને મક્કાએ મુકર્રમા ને ઈર્શાદ ફરમાયા : જો જુમુઆ કે દિન નહાએ ઉસ કે ગુનાછ ઔર ખતાએ મિટાદી જાતી હું ઔર જબ ચલના શુરુઅ કિયા તો હર કદમ પર બીસ²⁰ નેકિયાં લિખી જાતી હું. (الْمُفْجَمُ الْكَبِيرُ ج ١٨ ص ١٣٩ حديث ٢٩٢) ઔર

જુમુઆનો મુખ્યતાજા : (ઉસ શાખા કી નાક ખાક આલૂદ હા જિસ કે પાસ મેરા જિક હા ઔર વોહ મુજ પર હુરુદે પાક ન પઢે.)

દૂસરી રિવાયત મંદે હૈ : હર કદમ પર બીસ²⁰ સાલ કા અમલ લિખા જાતા હૈ ઔર જબ નમાઝ સે ફારિગ હો તો ઉસે દો સો²⁰⁰ બરસ કે અમલ કા અજ મિલતા હૈ. (الْتَّعْجِمُ الْأَوْسَطُ ج ٢ ص ٣١٤ حديث ٣٣٩٧)

મહૂમ વાલિદેન કો હર જુમુઆ આ'માલ પેશ હોતે હોય

દો² આલમ કે માલિકો મુખ્તાર, મક્કી મ-દની સરકાર, મહિબૂબે પરવર્દ ગાર ચીની તાલુકાની ઉદ્દેશ્યે અને ઈશ્રાદ ફરમાયા : પીર ઔર જુમા'રાત કો અલ્લાહ કે હુઝૂર આ'માલ પેશ હોતે હોય ઔર અભિયાંસે કિરામ ઉલ્લિમ સલામ ઔર માં બાપ કે સામને હર જુમુઆ કો. વોહ નેકિયોં પર ખુશ હોતે હોય ઔર ઉન કે ચેહરોં કી સફાઈ વ તાબિશ (યા'ની ચમક દમક) બઢ જાતી હૈ, તો અલ્લાહ સે ડરો ઔર અપને વફાત પાને વાલોં કો અપને ગુનાહોં સે રન્જ ન પહોંચાઓ.

(નોવીરُ الْأَصْوَلُ لِلْحَكِيمِ التَّرْمِذِيِّ ج ٢ ص ٢٦٠)

જુમુઆ કે પાંચ ખુસૂરી આ'માલ

હજરતે સાયિદુના અબૂ સર્�ઈદ રચીલી તુલ્લી ઉની સે મરવી હૈ, સરકારે દો² આલમ, નૂરે મુજસ્સમ, શાહે બની આદમ, રસૂલે મુહિતશામ કા કા ફરમાને મુઅઝીઝમ હૈ : પાંચ ચીજેં જો એક દિન મેં કરેગા અલ્લાહ ઉસ કો જન્તુની લિખ દેગા (1) જો મરીજ કી ઈયાદત કો જાએ (2) નમાજે જનાઝ મેં હાજિર હો (3) રોજા રખે (4) (નમાજે) જુમુઆ કો જાએ ઔર (5) શુલામ આજાદ કરે. (الْحَسَنُ بِتَرْتِيبِ صَحِيحِ أَبْنِ جَبَانِ ج ٤ ص ١٩١ حديث ١٧٦٠)

જન્ત વાજિન હો શરી

હજરતે સાયિદુના અબૂ ઉમામા રચીલી તુલ્લી ઉની સે મરવી હૈ કે સુલ્તાને દો જહાન, શહનશાહે કૌનો મકાન, રહમતે આ-લભિયાન કા ફરમાને આલીશાન હૈ : જિસ ને જુમુઆ કી

કરમાની ગુણાકા : જિસ ન મુઝ પર રાજ જુમુઆ દા સા બાર હુદુદ પાક પઢા ઉસે
કે દો સો સાલ કે ગનાઓ મનાઓ હોએ ॥ (કરમાની)

نماز پढی، اس دن کا روزا ر�ا، کسی مریاج کی یادت کی، کسی
جناء میں احرار ہووا اور کسی نکاح میں شرکت کی تو جنات اس کے
لیے واجب ہو گا۔ (الْمَعْمَلُ الْكَبِيرُ حَدِيثُ ۹۷، ح ۸، ج ۴۸)

(المُعجمُ الْكَبِيرُ ج ٨ ص ٩٧ حديث ٧٤٨٤)

સિઈ જુમુખા કા રોમા ન રખિયે

ખુસૂસિયત કે સાથ તન્દા જુમુઆ યા સિર્ફ હફતા કા રોજા રખના મકરુહે તન્જીહી હૈ. હાં અગર કિસી મખ્સૂસ તારીખ કો જુમુઆ યા હફતા આ ગયા તો કરાહત નહીં. મ-સલન 15 શા'બાનુલ મુઅગ્રજમ, 27 ૨-જબુલ મુરજજબ વગેરા. ફરમાને મુસ્તફા : ﷺ જુમુઆ કા દિન તુમહારે લિયે ઈદ હૈ ઈસ દિન રોજા મત રખો મગર યેહ કે ઈસ સે પહલે યા બા'દ મેં ભી રોજા રખો. (التَّرْغِيبُ وَالتَّرْهِيبُ ٢، ص ٨١)

੯੮ ਹਮਾਰੇ ਭਰ੍ਤਾਂ ਕੇ ਰੋਝੋਂ ਕਾ ਸਾਵਾਹ

عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّاءِ
સરકારે આ'લા હજરત ઈમામ અહ્મદ રજા ખાન ફરમાતે હેં : રોજાએ જુમુઆ યા'ની જબ ઈસ કે સાથ પંજ શમ્બા (યા'ની જુમા'રત કા) યા શમ્બા (હક્કતા કા રોજા) ભી શામિલ હો, મરવી છુવા કે દસ હજાર બરસ કે રોજોં કે બરાબર હે.

(ફિલેવા ૨-ઝવિયા મુખરજી, જી. 10, સ. 653)

જુમુઅા કા રોગા કથ મકણ હૈ

જુમુઆ કા રોજા હર સૂરત મેં મકરૂહ નહીં, મકરૂહ સિર્ફ ઈસી સૂરત મેં હૈ જબકે કોઈ ખુસ્સુસિય્યત કે સાથ જુમુઆ કા રોજા રખે. ચુનાન્યે જુમુઆ કા રોજા કબ મકરૂહ હૈ ઈસ જિમ્ન મેં ફતાવા 2-જવિયા મુખરજી જિલ્લા 10 સર્ફાટા 559 સે સુવાલ જવાબ મુલા-હાં, સુવાલ : કયા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ દીન ઈસ મસાલે મેં કે જુમુઆ કા રોજાએ નફલ રખના કેસા હૈ ? એક શખ્સ ને જુમુઆ કા રોજા રખા દૂસરે ને ઉસ સે કહા : જુમુઆ ઈદુલ

ફરમાને મુશ્વતા : ﷺ : صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مુઝ પર દુરદ શરીર પછે અલ્લાહ તુમ પર રહ મત ભેઝો। (ابેનસી)

મુઅમ્મિનીન હૈ રોજા રખના ઈસ દિન મેં મકરૂહ હૈ ઓર બ ઈસરાર બા'દ દો પહર કે રોજા તુડવા હિયા.... જવાબ : જુમુઆ કા રોજા ખાસ ઈસ નિયત સે કે આજ જુમુઆ હૈ ઈસ કા રોજા બિતાખ્સીસ ચાહિયે મકરૂહ હૈ મગર ન વોહ કરાહત કે તોડના લાજીમ હુવા, ઓર અગર ખાસ બ નિયતે તખ્સીસ ન થી તો અસ્લન કરાહત ભી નહીં, ઉસ દૂસરે શખ્સ કો અગર નિયતે મકરૂહા પર ઈત્તિલાઅ ન થી જબ તો એ'તિરાજ હી સિરે સે હમાકત હુવા, ઓર રોજા તોડ દેના શર-અ પર સખ્ત જુરાત, ઓર અગર ઈત્તિલાઅ ભી હુઈ જબ ભી મસ્ખલા બતા દેના કાફી થા ન કે રોજા તુડવાના, ઓર વોહ ભી બા'દ દો પહર કે, જિસ કા ઈજ્ઞિયાર નફલ રોજે મેં વાલિદૈન કે સિવા કિસી કો નહીં, તોડને વાલા ઓર તુડવાને વાલા દોનોં ગુનહગાર હુએ, તોડને વાલે પર કઝા લાજીમ હૈ કફ્ફારા અસ્લન નહીં।

જુમુઆ કો માં બાપ કી કબ પર હાંગ્રિ કા સવાબ

સરકારે નામદાર, દો² આલમ કે માલિકો મુખ્તાર, શહન્શાહે અબરાર, કા ફરમાને ખુશ ગવાર હૈ : જો અપને માં બાપ દોનોં યા એક કી કબ્ર પર હર જુમુઆ કે દિન જિયારત કો હાજિર હો, અલ્લાહ તચાલા ઉસ કે ગુનાહ બખ્શ દે ઓર માં બાપ કે સાથ અચ્છા બરતાવ કરને વાલા લિખા જાએ. (الْتَّجَمُّعُ الْأَوَّلُ سُقْطَةُ الطَّبَرَانِيُّ ج ٤ ص ٣٢١ حديث ٦١١٤)

કબે વાલિદૈન પર “ખાશીન” પઠને કી ફરીલત

ચલી લાલું અકરમ, નૂરે મુજસ્સમ, શાહે બની આદમ, ને ઈશ્વર ફરમાયા : જો શખ્સ રોજે જુમુઆ અપને વાલિદૈન યા એક કી કબ્ર કી જિયારત કરે ઓર ઉસ કે પાસ યાસીન પછે બખ્શ હિયા જાએ.

(الْكَاملُ فِي ضُيُوفِ الرِّجَالِ ج ٦ ص ٢٦٠)

જુમાનું ગુંચાવાનું : ﷺ પર કસરત સુ હુરુદ પાક પઢા બશક તુ મહારા મુજ પર
હુરુદ પઢાના તુ અહારે ગુનાણો કુ લિયે માનિકરત હે. (મિન્હ)

તીન હજાર માનિકરતે

સુલ્તાને હ-રમેન, રહમતે કૌનૈન, નાનાએ હ-સનૈન
અનુભૂતિ કા ફરમાને બાઈસે ચૈન હૈ : જો હર જુમુઆ વાલિફૈન યા
એક કી જિયારતે કબ્ર કર કે વહાં યાસીન પઢે, યાસીન (શરીફ) મેં જિતને હઈ
હું (અનુભૂતિ કી ગિનતી કે બરાબર અલ્લાહ ઉર્વર્જલ ઉસ કુ લિયે માનિકરત
ફરમાયે. (અભાવ સાદા જ 4 ص ૧૨૨) મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! હર જુમુઆ
શરીફ કો ફૈત શુદ્ધ વાલિફૈન યા ઈન મેં સે એક કી કબ્ર પર હાજિર હો કર
યાસીન શરીફ પઢને વાલે કા તો બેડા હી પાર હૈ. (الْحَمْدُ لِلَّهِ عَرَوْجَلَ
શરીફ મેં 5 રૂકૂઅ 83 આયાત 729 કલિમાત ઔર 3000 હુરુદ હું અગર
ઈન્દ્લાહ (યા'ની અલ્લાહ ઉર્વર્જલ કે નજારીક) યેહ ગિનતી દુરુસ્ત હૈ તો
તીન હજાર માનિકરતોં કા સવાબ મિલેગા.

જુમુઆ કો યાસીન પઠને વાલે કી માનિકરત હોયા

ફરમાને મુસ્તફા હૈ : જો શબે જુમુઆ (યા'ની
જુમા'રત ઔર જુમુઆ કી દરમિયાની શબ) યાસીન પઢે (ઉસ કી માનિકરત
હો જાએગી.

(الترغيب والترهيب ج 1 ص ٢٩٨ حديث ٤)

ઝને જમા હોતી હૈન

જુમુઆ કે દિન ઝને જમા હોતી હૈન લિહાજા ઈસ મેં જિયારતે
કુભૂર કરની ચાહિયે ઔર ઈસ રોજ જહનમ નહીં ભડકાયા જાતા.
(૪૧) સરકારે આ'લા હજરત ઈમામ અહમદ રોજ ખાન
ફરમાતે હું : જિયારતે (કુભૂર) કા અફગુલ વક્ત રોજે જુમુઆ
બા'દે નમાઝે સુષ્પુ હૈ. (ફિતાવા ૨-જવિયા મુખરજા, જિ. 9, સ. 523)

“શૂ-રતુલ કહુફ” કી ફરીલત

હજરતે સચ્ચિદાના અષ્ટુલાહ ઈજ્ને ઉમર સે મરવી
હૈ : નબિયે રહમત, શક્તિએ ઉમત, શહિશાહે નુભુવ્યત, તાજદારે

ઉસ ક અનુભૂતિ મુખ્યત્વાની હતી : પ્રાણી મુજા પર એક દુરુદ્ધ શરીર પદ્ધતા હેઠળ આપાછ કિ એક કીરત અજ વિખ્યાત હૈ ઔર કીરત ઉદ્ઘાટ પછી જિતના હૈ. (ગુરૂબ્રાહ્મ)

رسالاتِ کا فرمائے ہا احمد بن حنبلؓ کے حکایت میں ہے: ”جو شعبہ
زمیں کے روک سو-تھوڑے کھڑک پہنچے تو اس کے کوئی سے آسمان تک نور بولنے
ہوگا جو کیا ملت کی (اُس کے لیے روشن ہوگا) اور دو^۲ زمیں کے داربیان
جو گوناہ ہوئے ہن بخشہ دیتے جائے گو۔“ (الترغیب والترہیب ج ۱ ص ۲۹۱ حدیث ۲۷)

દોનો² જુમુઆ કે દરમિયાન નૂર

(السنن الكبرى للبيهقي ج ٣ ص ٣٥٣ حديث ٥٩٩٦)

કા'લે તક નૂર

એક રિવાયત મેં હૈ : “જો સૂરતુલ કહુફ શબે જુમુઆ (યા'ની જુમા' રાત ઔર જુમુઆ કી દરમિયાની શબ) પઢે તુસ કે લિયે વહાં સે કા'બે તક નૂર રોશન હોગા।” (سُنَّتُ دَارِيَةٍ ج ٢ ص ٥٤٦ ٥٤٧ حَدِيثٌ)

(سنن دارمی ج ۲ ص ۴۶۵ حدیث ۷۴۰)

“શૂરથે ના મીમ અદુખાન” કી ફ્રેન્ઝિલત

ਸਾਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਫਿਰਿਸ਼ਤੋਂ ਕਾ ਘੜਿਸ਼ਟੇਕਾਰ

ઈમામુલ અન્સારે વલ મુહાજિરીન, મુહિષ્બુલ કુ-કરાએ વલ
મસાકીન જનાબે રહુ મતુલ્લિલ આ-લમીન صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા

ਫਰਮਾਨੇ ਇਲ ਨਥੀਨ ਹੈ : “ਜੋ ਸ਼ਾਬਦ ਰਾਤ ਮੌ ਸ੍ਰੂ-ਰਤੁਹੁਆਨ ਪਛੇ ਤੋ ਸੁਅਖ ਹੋਨੇ ਤਕ ਉਸ ਕੇ ਲਿਧੇ ਸਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਫਿਰਿਥੇ ਈਸ਼ਟੋਫਾਰ ਕਰੋਗੇ।”

(سُنَّ تِرْمِذِيٌّ ج ٤ ص ٤٠٦ حديث ٢٨٩٧)

સારે ગુનાન મુખ્યાં

(المُعَجمُ الْأَوَّلُ وَسَطُ الْطَّبَرَانِيُّ ج٥ ص٣٩٢ حديث ٧٧١٧)

નમાંગે જુમુઅા કે બા'દ

અલ્લાનું તથા-૨-ક વ તથાલા પારણ 28 સૂરતુલ જુમુઅહ કી આયત નમ્બર 10 મેં ઈર્શાદ ફરમાતા હૈ :

تار-۴-مાં કન્યુલ ઈમાન : ફિર જબ નમાઝ (જુમુઆ) હો ચુકે તો જમીન મેં ફૈલ જાઓ ઔર અલ્લાહ કા ફર્જુલ તલાશ કરો ઔર અલ્લાહ કો બહુત યાદ કરો ઈસ ઉદ્દીપ પર કે ફિલાહ પાઓ.

સદરૂલ અફાજિલ હજરતે અલ્લામા મૌલાના સચ્ચિદ મુહમ્મદ
નઈમુદ્દીન મુરાદઆબાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْهَادِي ઈસ આયત કે તહૃત તફસીરે
ખજાઈનુલ ઈરફાન મેં ફરમાતે હૈને : અબ (યા'ની નમાજે જુમુઆ કે
બા'દ) તુમ્હારે લિયે જાઈજ હૈ કે માચાશ કે કામોં મેં મશગૂલ હો યા ત-
લબે ઈલ્લ યા ઈયાદતે મરીજ યા શિર્કતે જનાઝ યા જિયારતે ઉલમા યા
ઈસ કે મિસલ કામોં મેં મશગૂલ હો કર નેકિયાં હાસિલ કરો.

જીવાને મુખ્યત્વા: : જિસ ને મુજ પર એક બાર હુરુદ પાક પદા અલ્લાહ ઉસ પર દસ રહ્મતોં બેજતા હૈ. (صل)

મજલિસે ઈલમ મેં શિર્કત

નમાઝ જુમુઆ કે બા'દ મજલિસે ઈલમ મેં શિર્કત કરના મુસ્તહબ હૈ. ચુનાન્યે હુજ્જતુલ ઈસ્લામ હજરતે સચ્ચિદુના ઈમાન મુહ્મદ બિન મુહ્મદ બિન મુહ્મદ ગાજાલી ફરમાતે હેં કે હજરતે સચ્ચિદુના અનસ બિન માલિક કા કૌલ હૈ : ઈસ આયત મેં (ફકત) ખરીદ વ ફરોખ્ત ઓર કરબે દુન્યા મુરાદ નહીં બલ્કે ત-લબે ઈલમ, ભાઈયોં કી જિયારત, બીમારોં કી ઈયાદત, જનાઝે કે સાથ જાના ઓર ઈસ તરહ કે કામ હૈન. (કીયાયે સુાદત જ ૧૧ ચ ૧)

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! અદાઈગિયે જુમુઆ વાજિબ હોને કે લિયે જ્યારહ શર્તો હૈન મેં સે એક ભી મા'દૂમ (કમ) હો તો ફર્જ નહીં ફિર ભી અગર પઢેગા તો હો જાએગા બલ્કે મર્દું આકિલ બાલિગ કે લિયે જુમુઆ પઢના અફજુલ હૈ. ના બાલિગ ને જુમુઆ પદા તો નફલ હૈ કે ઈસ પર નમાઝ ફર્જ હી નહીં. (در مختار ورد الحتار ج ૩ ص ૩૦)

“મેરે ગોખે આ' મુખ” કે વ્યારહ હુક્ક કી નિરણત સે અદાઈગિયે જુમુઆ ફર્જ હોને કી 11 શરાઈત

✿ શહર મેં મુકીમ હોના ✿ સિદ્ધહત, યા'ની મરીજ પર જુમુઆ ફર્જ નહીં મરીજ સે મુરાદ વોહ હૈ કે મસ્તિષ્ટે જુમુઆ તક ન જા સકતા હો યા ચલા તો જાએગા મગર મરીજ બઢ જાએગા યા દેર મેં અસ્થા હોગા. શૈખે ફાની મરીજ કે હુકમ મેં હૈ ✿ આજાદ હોના, ગુલામ પર જુમુઆ ફર્જ નહીં ઓર ઉસ કા આકા મન્ન કર સકતા હૈ ✿ મર્દ હોના ✿ બાલિગ હોના ✿ આકિલ હોના. યેહ દોનોં² શર્તો ખાસ જુમુઆ કે લિયે નહીં બલ્કે હર ઈબાદત કે વુજૂબ મેં અકલ વ બુલૂગ શર્ત હૈ ✿ અંભિયારા હોના ✿ ચલને પર કાદિર હોના ✿ કેદ મેં ન હોના ✿ બાદશાહ યા ચોર વગેરા કિસી જાલિમ કા ખૌફ ન

કૃત્તું હતું : શાખા મુખ્ય પર દુર્દ્વારા પણ ભૂલ ગયા વાહ જનતા
કા રાસ્તા ભૂલ ગયા (ત્રણ).

ਛੋਨਾ * ਮੀਂਹ ਧਾ ਆਂਧੀ ਧਾ ਓਲੇ ਧਾ ਸਈ ਕਾ ਨ ਛੋਨਾ ਧਾ'ਨੀ ਈਸ ਕਦਰ ਕੇ
 ਉਨ ਸੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾ ਘੌਂਫੇ ਸਹੀਹ ਛੋ. (ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਰੀਅਤ, ਜਿ. 1, ਸ. 770, 772)

ਜਿਨ ਪਰ ਨਮਾਝ ਫਰ੍ਜ਼ ਹੈ ਮਗਰ ਕਿਸੀ ਸ਼ਾਰ-ਈ ਤੁਲੂਰ ਕੇ ਸਥਾਨ ਜੁਮੁਆ ਫਰ੍ਜ਼ ਨਹੀਂ, ਉਨ ਕੇ ਜੁਮੁਆ ਕੇ ਰੋਝ ਝੋਹਰ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਵੋਹ ਤੋ ਪਛਨੀ ਹੀ ਹੋਗੀ।

જુમુઆ કી સુણતો

नमाजे जुमुआ के लिये अव्यत वक्त में जाना, भिस्वाक करना, अर्थे और सफेद कपडे पहनना, तेल और खुशबू लगाना और पहली सज में बैठना मुस्ताख दै और गुरुस्ल सुन्नत दै. (العَلَيْرِي ج ١ ص ١٤٩، غُنीه ص ٥٥٩).

ગુર્ખે જુમુઆ કા વકત

મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હજરતે મુફતી અહમદ યાર
 ખાન રજીહુન્નાસ્સલામ ફરમાતે હેં : બા'જ ઉ-લમાએ કિરામ ફરમાતે હેં કે ગુસ્લે જુમુઆ નમાઝ કે લિયે મસ્જનું હેં ન કે જુમુઆ કે દિન કે લિયે. લિહજા જિન પર જુમુઆ કી નમાઝ નહીં ઉન કે લિયે યેહ ગુસ્લ સુન્નત નહીં, બા'જ ઉ-લમાએ કિરામ ફરમાતે હેં કે જુમુઆ કા ગુસ્લ નમાઝે જુમુઆ સે કરીબ કરો હતા કે ઈસ કે વુજૂ સે જુમુઆ પઢો મગર હક યેહ હેં કે ગુસ્લે જુમુઆ કા વકત તુલૂએ ફજ સે શુરૂઆ હો જાતા હૈ. (મિરાત, જિ. 2, સ. 334) મા'લૂમ હુવા ઔરત ઔર મુસાફિર વગેરા જિન પર જુમુઆ વાજિબ નહીં હૈ ઉન કે લિયે ગુસ્લે જુમુઆ ભી સુન્નત નહીં.

ગુરલે જુમાયા સુણાતે ગોર મુઅક્કદા હૈ

हजरते अल्लामा ईज्जने आविदीन शामी فُدُسِ سُرَّهُ السَّامِيُّ फरमाते हैं : नमाजे जुमुआ के लिये गुरुत्व करना सु-नने जवाईद से है ईस के तर्क पर ईताब (या'नी भलामत) नहीं। (رَدُّ الْمُحتَاجَةِ حِلْمَانِيُّ) (۳۳۹، ص)

જુમાને મુખ્યત્વા : ﷺ : જિસ ક પાસ મરા જિંક હું વા ઓર ઉસ ન મુજ પર દુરુદ પાક ન પથા તહકીક વોહ બદ બાજ હો ગયા. (ફા)

ખુલ્લે મેં કરીબ રહને કી ફરીલત

હજરતે સથિદુના સમુરહ બિન જુન્દબિન જુન્દબિન સે મરવી હૈ, હુઝૂર સરાપા નૂર, ફેઝ ગન્જૂર, શાહે ગયૂર ને ફરમાયા : હાજિર રહો ખુલ્લે કે વક્ત ઓર ઈમામ સે કરીબ રહો ઈસ લિયે કે આદમી જિસ કદર દૂર રહેગા ઉસી કદર જન્ત મેં પીછે રહેગા અગર્યે વોહ (યા'ની મુસલ્માન) જન્ત મેં દાખિલ જરૂર હોગા.

(સ્ટેન અબોડો જ ૧૦૮૪ ચ ૧૦૧ હિદીથ)

તો જુમુઅા કા સવાબ નહીં મિલેગા

જુમાને મુસ્તિફા : ﷺ : જો જુમુઅા કે દિન કલામ કરે જબકે ઈમામ ખુલ્લા દે રહા હો તો ઉસ કી મિસાલ ઉસ ગધે જૈસી હૈ જો કિતાબેં ઉઠાએ હો ઓર ઉસ વક્ત જો કોઈ ઉસ સે યેહ કહે કે “ચુપ રહો” તો ઉસે જુમુઅા કા સવાબ ન મિલેગા.

(મુસ્નો ઇમામ અહ્મદ જ ૧૦૨૩ ચ ૪૯૪ હિદીથ)

ચુપચાપ ખુલ્લા સુનના ફર્જ હૈ

જો ચીજેં નમાઝ મેં હરામ હૈં મ-સલન ખાના પીના, સલામ વ જવાબે સલામ વગૈરા યેહ સબ ખુલ્લે કી હાલત મેં ભી હરામ હૈં યહાં તક કે અમૃતન બિલ મા'રુફ, હાં ખતીબ અમૃતન બિલ મા'રુફ કર (યા'ની નેકી કી દા'વત દે) સકતા હૈ. જબ ખુલ્લા પઢે, તો તમામ હાજિરીન પર સુનના ઓર ચુપ રહના ફર્જ હૈ, જો લોગ ઈમામ સે દૂર હોંકે ખુલ્લે કી આવાજ ઉન તક નહીં પહોંચતી ઉન્હેં ભી ચુપ રહના વાજિબ હૈ અગર કિસી કો બુરી બાત કરતે દેખેં તો હાથ યા સર કે ઈશારે સે મન્ય કર સકતે હૈ જબાન સે ના જાઈજ હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 774, ૩૯ ચ ૩૯ હિદીથ)

ખુલ્લા સુનને વાલા દુરુદ શરીફ નહીં પદ સકતા

સરકારે મદ્દીના કા નામે પાક ખતીબ ને લિયા તો હાજિરીન દિલ મેં દુરુદ શરીફ પહેં જબાન સે પઢને કી ઉસ વક્ત ઈજાજત

જુમુઆને મુશ્ટાફા (عَزَّوَ جَلَّ) : જિસ ને મુઝ પર એક બાર હુરું પાક પટા અલ્લાહન (عَزَّوَ جَلَّ) ૫૨ દસ રહમતોં બેજતા હૈ. (م)

નહીં, યુંહી સહાબે કિરામ ગુલિયુમ રિસ્વાન કે જિકે પાક પર (ઉસ વક્ત જાબાન સે કહ્ને કી ઈજાગત નહીં.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 775, ૪૦ ચ ૩)

ખુત્બાએ નિકાન સુનના વાજિબ હૈ

ખુત્બાએ જુમુઆ કે ઈલાવા ઔર ખુત્બોં કા સુનના ભી વાજિબ હૈ મ-સલન ખુત્બાએ ઈદ્દિન વ નિકાન વગૈરહુમા. (૪૦ ચ ૩)

પહલી અઝાન હોતે હી કારોબાર ભી ના જાઈ

પહલી અઝાન કે હોતે હી (નમાઝ જુમુઆ કે લિયે જાને કી) કોશિશ (શુરુઅ કર દેના) વાજિબ હૈ ઔર બૈઅ (યા'ની ખરીદ વ ફરોખ્ત) વગૈરા (અન ચીજોં કા જો સાચ્ય (યા'ની કોશિશ) કે મુનાફી (યા'ની બિલાફ) હોં છોડ દેના વાજિબ. યહાં તક કે રાસ્તે ચલતે હુએ અગર ખરીદ વ ફરોખ્ત કી તો યેહ ભી ના જાઈ ઔર માસ્ટિજદ મેં ખરીદ વ ફરોખ્ત તો સખ્ત ગુનાહ હૈ ઔર ખાના ખા રહા થા કે અઝાને જુમુઆ કી આવાજ આઈ અગર યેહ અન્દેશા હો કે ખાએગા તો જુમુઆ ફૌત હો જાએગા તો ખાના છોડ દે ઔર જુમુઆ કો જાએ. જુમુઆ કે લિયે ઈત્મીનાન વ વકાર કે સાથ જાએ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 775, ૪૦ ચ ૩)

આજકલ ઈલ્મે દીન સે દૂરી કા દૌર હૈ, લોગ દીગર ઈબાદાત કી તરફ ખુત્બા સુનને જેસી અઝીમ ઈબાદત મેં ભી ગ-લતિયાં કર કે કઈ ગુનાહોં કા ઈરતિકાબ કરતે હેં લિલાજ મ-દની ઈલિજા હૈ કે હેરોં નેકિયાં કમાને કે લિયે હર જુમુઆ કો ખતીબ કષ્ટ અઝ અઝાને ખુત્બા મિભર પર ચઢને સે પહલે યેહ એ'લાન કરે :

“બિસ્મિલ્હાન” કે સાત હુરું કી નિર્ણય સે ખુત્બો કે 7 મ-દની કૂલ

* હદીસે પાક મેં હૈ : “જિસ ને જુમુઆ કે દિન લોગોં કી ગરદને

જુમુઆને મુખ્યતા હશે : ﷺ શાખસ મુજ પર દુરુદ પાક પદના ભૂલ ગયા વોહ જન્તા કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (ત્રણ)

ફલાંગી ઉસ ને જહન્નમ કી તરફ પુલ બનાયા. ” (૦૧૩૬૪ ચ ૨ જિરમની હિન્દુ) ઈસ કે એક મા'ના યેહ હું કે ઉસ પર ચઢ ચઢ કર લોગ જહન્નમ મેં દાખિલ હોંગે. (હાશિયએ બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 761, 762)

* ખતીબ કી તરફ મુંહ કર કે બૈઠના સુન્તતે સહાબા હૈ.

* ખુલ્લગાને દીન ફરમાતે હું : દો² જાનૂ બૈઠ કર ખુત્બા સુને, પહલે ખુત્બે મેં હાથ બાંધે, દૂસરે મેં જાનૂ પર હાથ રખે તો એનું શાءِ الل્હ ઉંગલી દો² રક્ખાત કા સવાબ મિલેગા. (મિરાતુલ મનાજી, જિ. 2, સ. 338)

* આ'લા હજરત ઈમામ અહુમદ રગા ખાન ફરમાતે હું : ખુત્બે મેં હુજૂરે અકંદસ કા નામે પાક સુન કર દિલ મેં દુરુદ પઢે કે જાબાન સે સુકૂત (યા'ની ખામોશી) ફરજ હૈ.

(ફિતાવા ૨-જવિયા મુખરજી, જિ. 8, સ. 365)

* “દુર્રો મુખ્તાર” મેં હૈ : ખુત્બે મેં ખાના પીના, કલામ કરના અગર્યે હરામ કહના, સલામ કા જવાબ દેના યા નેકી કી બાત બતાના હરામ હૈ. (૨૯ ચ ૩ જરૂરી મુખ્તાર)

* આ'લા હજરત ફરમાતે હું : બ હાલતે ખુત્બા ચલના હરામ હૈ. યદાં તક ઉલ્લમાએ કિરામ ફરમાતે હું કે અગર ઐસે વકત આયા કે ખુત્બા શુરૂઆ હો ગયા તો મસ્જિદ મેં જહાં તક પહોંચા વહીં રૂક જાએ, આગેન બઢે કે યેહ અમલ હોગા ઔર હાલે ખુત્બા મેં કોઈ અમલ રવા (યા'ની જાઈજ) નહીં. (ફિતાવા ૨-જવિયા મુખરજી, જિ. 8, સ. 333)

* આ'લા હજરત ફરમાતે હું : ખુત્બે મેં કિસી તરફ ગરદન ફેર કર દેખના (ભી) હરામ હૈ. (અઝન, સ. 334)

જુમુઆ કી ઈમામત કા અહમ મરાલા

એક બહુત જરૂરી અમ જિસ કી તરફ અવામ કી બિલ્કુલ તવજજોહ નહીં વોહ યેહ હૈ કે જુમુઆ કો ઔર નમાજોં કી તરહ સમજ રખા હૈ કે જિસ

ફરમાન વુદ્ધારા : [ખ્રિસ્ટીયન ધર્મની પ્રાચીનતા વાંચો] ખ્રિસ્ટીયન ધર્મની પ્રાચીનતા વાંચો

ने चाहा नया जुमुआ काईम कर लिया और जिस ने चाहा पढ़ा हिया येह
ना जाईज है ईस लिये के जुमुआ काईम करना बादशाहे ईस्लाम या उस के
नाईब का काम है. और जहां ईस्लामी सल्तनत न हो वहां जो सब से बड़ा
झील (आलिम) सुन्नी सहीहुल अकीदा हो, वोह अहकामे शरईया जारी
करने में सुल्ताने ईस्लाम का काईम मकाम है लिखाजा वोही जुमुआ काईम
करे, बिगैर उस की ईजाजत के (जुमुआ) नहीं हो सकता और येह भी न हो
तो आम लोग जिस को ईमाम बनायें. आलिम के होते हुये अवाम बतौरे
झुट किसी को ईमाम नहीं बना सकते न येह हो सकता है के दो चार⁴ शप्स
किसी को ईमाम मुकर्रर कर दें औसा जुमुआ कहीं साबित नहीं.

(બહારે શરીઅત, જી. 1, સ. 764)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

યેહ સિસાલા પદ કર દસ્તે કો દે ધીજિયે

શાદી ગમી કી તકરીબાના, ઈતિહાસાનાન, આ રાચ એરે જુલેસે મીલાદ વર્ષાને મનક-તાબુલ મદીના કે શાખેને કદર રસાઈલ ઔર મ-દન્યાની કુંબોંથી પાર મુખાનિલ પેંડલેટ તક્ષિમાન કરું કે સવાબ કર્માંથી, યાદોં કો નિયંત્રે સવાબ તોડુકે મેં દેને કે લિખે અપની હુકમોને પાર ના રસાઈલ રખેનો કા માંયુલ બનાઈથે, અખારા ફરોણ્યો યા બાબ્યોં કે જરૂરેને અપને મહિલે કે ઘર ઘરું મેં માણના કમ અથડ કમ એક અદદ સુનાનો ભાર રિસાલા યા મ-દન્યાની કુંબોંથી પેંડલેટ પહોંચાયે નેત્રી કી દાંત કી ખૂંને મચાઈથે ઔર ખૂંખ સવાબ કર્માંથી.

તાલિબે ગમે મદીના વ

ପରିବାରକାରୀ

ਅਤਾਅ ਪ ਮਾਝ ਰਤ ਪ

બેહિસાબ જન્મતુલ

ਮੈਂ ਆਕਾ ਕਾ ਪੜੋਸ

25 ਰਾਮੀਤੁਲ ਗੌਂਡ ਸਿ. 1432 ਵਿ.

ساخته و مراجعت

كتاب	مطبوع	كتاب	مطبوع
دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب سنن كبرى	كتاب خبراء القرآن بيتشير مركز الاذاعة والطباعة بيروت	كتاب قرآن
دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب صحائف الروايات	كتاب رشاد اسكندر بيتشير مركز الاذاعة والطباعة بيروت	كتاب خبراء القرآن
دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب الترغيب والترغيب	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب حجج مسلم
دارالصادر بيروت	كتاب نور الدلائل	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب سنن ترمذى
دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب تاریخ دمشق	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب سنن ابوالإمام ابوالدود
مركز الامام ابيالله العباس بيروت	كتاب لمحات	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب سنن ابن ماجي
كتاب العباس	كتاب اعياد الميلاد	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب موطنة الامام ابيالله العباس
شياخ المغاربة جليل كشوش مركز الاذاعة والطباعة بيروت	كتاب مرايا النافح	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب سنن درويش
دارالصادر بيروت	كتاب احياء العلوم	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب مسند دارويش
امتحنارات كفيف تبرهان	كتاب كيانيه حمادت	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب مصنف ابن ابي شيبة
كتيل ایشی مركز الاذاعة والطباعة بيروت	كتاب غنیمة	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب محمد احمد الخطيب
دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب قلادي عاصي بيتشير	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب الاحسان بن حبيب بن ابي شيبة ابن حبان
دارالعمرنة بيروت	كتاب دريمار	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب الامال على الاجمال
دارالعمرنة بيروت	كتاب دوامات	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	
رشاقات دارالكتاب العلمية بيروت	كتاب قلادي فؤاد شريبي	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	
كتبة الديوبتيس للطباعة والنشر بيروت	كتاب بيار شريبي	كتاب دارالكتاب العلمية بيروت	